

HUUB OOSTERHUIS

Jij die
.....
mij ik
.....
maakt
.....

TWEEDE DRUK

Uitgeverij
Ten Have

Ken je mij? Wie ken je dan?
Weet je mij beter dan ik?
Ken je mij? Wie ben ik dan?
Weet je mij beter dan ik?

Ogen die door de zon heen kijken,
zoekend de plek waar ik woon,
ben je –
beeldspraak voor iemand
die aardig is en onmetelijk ver,
die niet staat en niet valt en niet voelt
als ik, niet koud en hooghartig.

Hier is de plek waar ik woon:
een stoel op het water, een raam
waarlangs het opklarend weer
of het vallende duister voorbij vaart.
Heb je geroepen? Hier ben ik.

Ik zou één woord willen spreken,
ooit, dat waar en van mij is,
dat draagt wie ik ben, dat het houdt,
en rechtop staat
als een mens die mij aankijkt
en zegt:
ik ben jouw zuiverste zelf,
vrees niet, versta mij, ik ben.

Ben jij de enige voor wiens ogen
niet is verborgen mijn naaktheid?
Kan jij het hebben, als niemand anders,
dat ik geen licht geef, niet warm ben,
dat ik niet mooi ben, niet veel,
dat geen bron ontspringt
in mijn diepte,
dat ik alleen dit gezicht heb,
geen ander.
Ben ik door jou, zonder schaamte,
gezien, genomen,
door niemand minder?
Zou dat niet veel teveel
waar zijn?

Ken je mij? Wie ben ik dan?
Weet jij mij beter dan ik?
Ken je mij? Wie ben ik dan?
Weet je mij beter dan ik?

2

Het was voorjaar 1973. Ik was priester en getrouwd, woonde in Hem, werkte in Amsterdam. Ik had daar een centrum voor religie, cultuur en politiek opgericht, De Populier, en preekte in de Amstelkerk. Ik was ook dichter – was ik dichter? Ik had een boek geschreven, *Zien soms even – fragmenten over God*, en toen wist ik niet meer wat ik nog te zeggen had. De woorden kwamen niet, of krom. Ik wilde liedjes schrijven, ik bestudeerde de teksten van Bertolt Brecht, grote meester. Ik las Pablo Neruda, zijn *Canto General*, zijn *Ode aan de lucht*, ik herkende de vervoering, de jeugd, het stoutmoedige visioen, de

verontwaardiging, en het altijd maar verliefd zijn. Hij riep een groot verlangen in mij op naar nieuwe woorden. Ik had een zoon ontvangen. Als ik hem aankeek wist ik: ja jij. Toen werd er een dochter geboren, grote ogen, heftige geluiden. Ik wist: die wordt een vrouw in mijn leven. Ik hoopte dat ik gekend zou worden door mijn kinderen, zo helemaal als maar mogelijk. En dat ik verstaanbare woorden tot ze zou kunnen spreken, ware woorden.

*Ik zou één woord willen spreken ooit
dat waar en van mij is.*

Over dat verlangen schreef ik, toen hij twintig en zij zeven maanden oud was. In de kantlijn van de bijbelse psalm 139 – ‘Gij peilt mijn hart’ – schreef ik mijn eigen psalm over gekend en bemind willen zijn.

Vijfendertig jaar later kwam die tekst in handen van Stijn van der Loo, jong componist. Hij greep een beetje in, liet twee strofen weg, maakte een zeer schone melodie, die werd opgenomen op een cd met een boekje eromheen. ‘Ken je mij’ noemde hij het liedje. Mijn dochter hoorde het en wou het zingen. Ze smoesde met Stijn en ze zingt het, op haar tournees, en op haar dvd. ‘Een liedje van mijn vader’, zegt ze en vertelt er een vrolijk verhaal omheen.

Dat zij deze tekst van mij zingt, is puur toeval. Als Stijn van der Loo de tekst was tegengekomen in de Verzamelde Gedichten van Guido Gezelle of Gerrit Komrij, en er deze en geen andere melodie op had gemaakt, was ze er ook mee aan de haal gegaan. Maar het is een tekst van mij. Over wat je hoopt: dat er

ooit iemand zal zijn die voor je gaat zoals je bent. Die je kent, in je gêne en schamelheid, als je van het podium afkomt. Die je ook goed vindt, mooi zelfs, zonder make-up en opgeklopt haar – en ook nog als je stem versleten is. ‘Zou dat niet veel te veel waar zijn?’

Die ‘stoel op het water’ kan natuurlijk niet. Dat moet ik hebben gedroomd.

3

Zijn we gelukkig? Dat vragen we niet aan elkaar, we vragen hoe is het met je? En het antwoord is nooit ‘slecht’, meestal ‘goed, en met jou?’ Gespannen, ongemakkelijk, lichtgeraakt of diep gekwetst zijn we, melancholiek tot sentimenteel – maar we houden ons in, we houden ons groot – goed, en met jou.

De een is beter voor dit leven toegerust dan de ander. Een gelukkige jeugd geldt als de best mogelijke toerusting voor het leven; maar welke jeugd is volstrekt gelukkig? Vaak pas op latere leeftijd realiseer je je hoe je geleden hebt onder de moeizaam of niet bedwongen spanningen tussen je ouders – en realiseer je je misschien ook wat je te danken hebt aan de onvoorwaardelijke trouw van je moeder en je vader aan jou zoals je was; dat ze je vertrouwen nooit hebben beschaamd, ze waren er altijd, helemaal – dat komt voor. Het tegendeel komt ook voor.

*Ik heb de ergste zonde begaan
die een mens begaan kan. Ik ben niet
gelukkig geweest.*

Zo begint een gedicht van de Argentijnse schrijver Jorge Luis Borges. In de loop van het gedicht wordt duidelijk dat er een moment in zijn leven was waarop hij het geluk had kunnen kiezen, maar dat heeft hij verspeeld. Hij heeft verkeerd gekozen. Hij zegt: 'Mijn geest heeft zich toegelegd / op de symmetrische disputen van de kunst / die futiliteiten vlecht.' Wat dat ook moge zijn, hij heeft niet voor het concrete lieflijke leven gekozen, maar voor 'kunst', kunst in de betekenis, lijkt het, van surrogaat: kunstlicht in plaats van daglicht, zonlicht – zoals de grote dichter Jan Hanlo ooit heeft gezegd dat gedichten maken allemaal papier is 'en geen zoenen'. Hij is van het primaire natuurlijke leven vervreemd geraakt en ongelukkig geworden. En dat is niet alleen 'zonde' in de betekenis van 'jammer'.

Gelukkig ben je, als je een beetje met alle tegenstellingen in jezelf kunt leven, en vooral als er een paar mensen zijn die je goed vinden, zoals je bent.

Gelukkig ben je, als het je lukt door je beproevingen heen te groeien – je bent door een zwaar ongeluk getroffen, met blijvende lichamelijke gevolgen, maar niet verbitterd, je geniet van wat er nog mogelijk is. Ik zie het veel mensen proberen. De woorden 'gelukkig-ongelukkig' blijken dikwijls té eenvoudig, te eenduidig, om onze ingewikkelde levens te typeren.

4

Het is bij mijn weten nooit op grote schaal onderzocht, nooit geënkquêteerd, maar ik denk dat het een belangrijke geluksfactor kan zijn in het leven van mensen als zij bij iets groters behoren dan bij hun